

GLAS

SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

L. XIII. 7

EL VOCERO DE LA CULTURA ESLOVENA

30. 4. 1966

NAŠ POJEM SLOVENSTVA

Božo Fink

(Govor na Slovenskem dnevu 17. apr. 1966 — Prvi del)

Spet nas je bela nedelja, ta naš slovenski dan, zbrala, da si sežemo v roke, izmenjamo misli in odprtih src izrazimo dobre želje. V imenu prireajočih in sodelujočih organizacij izrekam vsem dobrodošlice in nazdravljam za dobro voljo in prijateljsko snidenje. V naših mislih in razpoloženju je danes ves slovenski svet, ki ga obhajamo s ponosom in bolečino, z domotožjem in žrtvovanjem, z molitvijo in črnim gnevom. Vsemu slovenstvu velja, kar si danes povemo od srca do srca, saj nas je naše osebno slovenstvo privedlo na to slavje.

Ob tem občestvenem slovenskem dogodku je primerno, da si skupno izrečemo voščila in želje.

Kot imajo prireditve slovenskih dni izrečne namene, tako imajo pa tudi in predvsem svoj notranji smisel: ime dneva hoče poudariti potrebo, da je vsak naš dan slovenski dan. Ne imelo bi posebnega pomena, če se enkrat v letu sestanemo na družabni prireditvi, vse druge dni pa živimo sami zase in za svoje potrebe, brez stika s skupno problematiko in skupnim delovanjem. Zato si danes voščimo, naj bi slovensko občestvo v emigraciji bilo vedno bolj zavestna in delujoča skupnost.

V tej želji so zaobsežene misli, ki se vedno ponavljajo, a imajo vsak čas drug poudarek, kakršna je že vsakokratna stvarnost, ki jo ideje osvetljujejo. Tako prihajajo v novo osvetlitev pojmi, ki so se nam prej drugače prikazovali. Naš pojem slovenstva, kot ga danes dajemo, je doživel velike, morda usodne spremembe. Iz občutja varnega zatišja, romantične idilike in navdušujočih budnic prihajamo v zavest mednarodne soedinosti, v dobrem in slabem lovimo korak v razvoju človeštva in se privezujemo na vedno globlje duhovne osnove narodne individualnosti. Kolikor bolj se nam težnja po enakopravnosti zakoreninja v zavest enakovrednosti z drugimi narodi, toliko bolj težimo po pristni neodvisnosti. Zato nam je vedno težje prenašati pojme, ki prizadevajo narod v njegovemu teženju po neokrnjeni svobodi in napredku. Vedno bolj mislimo na slovensko bodočnost, k čemur nas tudi sicer opominjajo zgodovinske skušnje. Res smo še polni preteklosti, ki jo nosimo s seboj kot bridko breme, ki nas včasih osebno in skupinsko kar prehudo teži, ko bi nam morala preteklost biti dragocen nauk. Vendar se že vedno manj ustavljamo samo v obžalovanju današnje stiske naroda, ki nas boli, ampak se z zavzetostjo lotevamo celotne slovenske problematike, kot nam jo zastavlja današnji čas. Vedno prihaja v zavest slovenskega človeka, da je narodno vprašanje treba reševati v vsej širini. Slovenstvu je treba iskati pot za bodočnost. Zato ne bi bilo prav, če bi svoj pogled omejili samo na vprašanje režima in stranke. Pojem slovenstva je preglobok, da bi ga smeli zoževati samo na vsoto podanikov vladajočega sistema, ki ga je treba zrušiti ali zgraditi. To preusmerjanje pogleda na narodni problem, ki ga ugotavljamo v vsej narodni skupnosti, nam v emigraciji včasih vzburka mirno gladino. Taki pojavi nekatere preveč vznemirjajo. Blesteče površje dostikrat skriva gnilobo, ki pride na dan in se izloči, ko se voda razgiblje. V zdomstvu je narodna zavest in zavzetost mnogo bolj v nevarnosti, kot doma, če ni razgibana. Gibanje je pojav življenja, negibnost znak smrti. Zato se ne vznemirjajmo, če nastajajo gibanja in ustanove, ki preraščajo obseg in oblike ustaljenega organizacijskega sistema. Priznajmo jim upravičenost obstoja, stopimo v medsebojne odnose, vodimo debato, četudi morda ostro polemično, a priznajmo se med seboj. V svobodi smo in svobodna debata lahko najde in uveljavi resnico.

Vendar življenje ni samo gibanje, ampak je tudi rast in zorenje. Prevelika življenjska razgibanost lahko privede v to, da se organizem izrabljuje. Rast, ki ni smotrna, rodi nerodovitne organe in jemlje moč vsemu bitju. Zato je ob vseh zunanjih nastopih organizacij in gibanj, ki so kot življenjski pojav sami po sebi nekaj dobrega, vendar potrebna skrbnost, da se vse delovanje usmerja v zdravo rast skupnosti in da je vsak posamezen uspeh dober sad, ki se daruje celoti.

Predstavnikom mladega rodu je ob tem treba nasloviti posebno povabilo: vključujte se kot enakovredni člani in dogajanja v skupnosti. Ponemokod

Pred Dnevom republike: „Pri zadnji točki sporeda so bili najbolj mirni izvajavci, zagrebški kitarski ansambel The Mladis, ki je nastopal pod tem imenom dalj časa v Zahodni Nemčiji. Fantje in dekleta so tedaj v dvorani dobesedno pobesneli. Vdrli so iz vrst pred oder in tam plesali ter onemogli popadali po tleh, potem ko so si prej slekli suknjiče in puloverje in jih pometal na tla, srajce pa odpeli do pasu... tako pa so ti The Mladis zaslužili pred dnevi v Belgradu za nastop pol milijona dinarjev... če mladi hočejo poslušati tako glasbo, zakaj pa je ne bi smeli...“ (iz poročila v Nedeljskem dnevniku). — za primerjavo samo podatek, da je Prešernova nagrada lansko leto znašala 800.00 dinarjev!

Intelektualne perspektive: „Superbrucovanje bodočih arhitektov... V hotelu Bellevue česa podobnega ne pomnijo... Pretepi in razbijanje so povzročili okrog 200.000 dinarjev škode...“ (Iz poročila v „Ljubljanskem dnevniku“).

Na robu pameti: „Delavskemu svetu delovnega kolektiva Železarne TIZ, Slovenija, Jugoslavija. — Dragi kolegi, sporočamo vam, da smo zelo navdušeni nad vašo vzgojno delavnostjo glede visoko kvalificiranega strokovnega kadra naše skupne stroke. V podjetju Krupp v Essenu namreč že dva meseca delata dva inženirja, vaš rojaka in državljana, ki sta študirala na ljubljanski univerzi, in povedati vam moremo, da smo z njunim delom zelo zadovoljni. Zlasti pa smo vam hvaležni, ker ste oba prej omenjena inženirja šest let štipendirala in ste tako nesebično darovali svoja sredstva za našo korist. Ker se doslej še ni dogajalo, da bi neka socialistična dežela štipendirala strokovnjake za potrebe kapitalističnih dežel — in ste torej vi prvi, ki ste prekršili to pravilo — se vam spričo tega najlepše zahvaljujemo. Z željo, da bi bili še nadalje tako zavzeti za našo korist, vas pozdravljamo in hkrati želimo še več takšnih in podobnih strokovnjakov. Podpis: Krupp Friedr. Kraftwagen, Fabriken Essen. (Iz komentarija v Delavski enotnosti) — Na robu pameti — in kam sedaj?“

Brez komentarja: Dopis upravi Sodobnosti: „Ljudska knjižnica Trbovlje. Zaradi finančnih težav odpovemo naročnino Sodobnosti za leto 1966. Za knjižnico — podpis.“

(Sodobnost, XIV, šte. 2 str. 222)

CORREO ARGENTINO SUC. 6	TARIFA REDUCIDA
	CONCESION 6228 R. P. I. 847847

EVELYN WAUGH

Evelyn Waugh je poleg G. K. Chestertona v sodobni angleški literaturi najbolj cenjeni humorist in satirik. Že dolgo let edini, ki je ohranjal swiftjansko tradicijo, ki ji je kruto izraženo jezika velike ljubezni.

Na veliko nedeljo, (10. 4. 1966) zjutraj je bil Waugh še pri sveti maši, popoldne ga je smrt iztrgala ženi in šestim otrokom v njegovi hiši na deželi v Tantonu (grofija Somerset).

Evelyn Waugh je bil rojen v Hampsteadu 1903 ne posebno premožnemu založniku knjig Arthurju Waughu. Oče je pisal tudi literarne kritike. Tudi Evelynov starejši brat Alec je pisatelj in sicer družbeno-kritične smeri. Evelyn Waugh je študiral na javni šoli v Lancingu in na univerzi v Oxfordu, nekaj časa je poučeval.

Prvo njegovo tiskano delo je biografija D. G. Rossettija, angleškega slikarja in pesnika italijanskega rodu, ki je soustanovil pre-rafaelitsko bratovščino, končal pa v nekem čutnem misticizmu. V ospredje literarnega slovesa je stopil nepričakovano, ko še ni imel trideset let, z romanom „Decline and Fall“ (1928), satiro na sodobno angleško mladino iz aristokratskih krogov. V tem svetu se giblje tudi z romani „Vile Bodies“, (1930), „A Handfull of Dust“ (1934) in „Bredeshead Revisited“ (1944), kjer obravnava propadanje in religiozno problematiko katoliške angleške plemiške družine.

Leta 1930 je konvertiral v katoliško cerkev. V tem času je mnogo popotoval po svetu, od Južne Amerike do Daljnega vzhoda. V času abesinske vojske je bil dopisnik „Daily Maila“. Tedaj je doživljal revolto kristjana zoper moderno vojskovanje, ki jo je prenesel v črni swiftovski humor knjige „Black Mischief“ in satirični humor klasične burkaste epopeje žurnalizma „Scoop“ (1938).

V začetku druge svetovne vojne je bil mobiliziran v Royal Navy, služil je potem na Bližnjem vzhodu, v Afriki, 1944 je spremljal Randolpha Churchilla k Titu in v Jugoslavijo. Iz teh izkušenj mu je zrasla velika vojna trilogija „Men at Arms“ (1951), „Officers and Gentlemen“ (1955), „Unconditioned Surrender“ (1961), kjer se je njegov izvirni pisateljski talent pokazal vnovič v vsej moči. V opisu nesrečnega izkrcanja v Dakarju si je dovolil hudobnost, da je postavil med nastopajoče osebe tudi majorja Scobieja, Graham Greenovega junaka. Nasproti Grahamu Greenejevemu „novokrštanstvu“ je ohranjal neko kritično držo „starega kristjana“.

Fantazijsko bohotni, sanjskih podob in prikazni polni, skrajno posebni roman „The Ordeal of Gilbert Pinfold“ (1959), kritiki tolmačijo za Evelyn Waughov autopotret, kar jim pisatelj sam ni nikdar tajil.

Literarno bolj obrobne pomena sta biografiji Edmunda Campiona SJ, mučenca v Elizabetinem preganjanju katoličanov, in Ronalda Knoxa (1959), znane duhovnika in pisatelja, pomembne osebnosti v novodobnem angleškem katolicizmu. Tudi historični roman o materi Konstantina Velikega „Helene“ (1950) ne spada med Waughova najboljša dela, čeprav se tudi v njem dobro kaže izvirni značaj njegovega peresa.

Največ publicitete mu je dala kinematografska priredba romana „The loved one“ (iz 1950), satira — včasih malo preveč s poceni efekti — na ameriške pogrebne običaje, ki se vrši v Hollywoodu. V tem, da je zaslovel v najširši javnosti s svojim ne najbolj tehtnim delom, je nekakšno maščevanje, saj je publiciteto vprav prisrčno sovražil. Na ograjo svoje hiše na deželi je dal napis: „Vstop prepovedan. Tukaj se dela.“

Blesk in bistrice Waughovega humorja ima nek poseben čar; tudi kadar je jedek in krut, je čutiti, da je izrečen z nekim posebnim, v zgodovini satire novim posmehom. Satira, ki neusmiljeno izostri brezupne človeške mizerije, je premagana v usmiljenih solzah upanja.

FILOZOF BERNARD WELTE

Prispevek katoliških mislecev v sodobni religijski filozofiji Nemčije je toliko pomemben, da so danes vodilni v tej filozofski disciplini, kjer so skoraj tradicionalno prevladovali protestanti. Med filozofi, ki se prizadevajo za pojasnitev filozofskih predpostav za umevanje krščanstva v okviru moderne misljenja, je važno delo letošnjega šestdesetletnika (31. marca), Bernharda Welteja, profesorja na teološki fakulteti univerze v Friburgu/Breisgau.

Bernhard Welte (1909 Messkirch, Südwürttemberg) je bil od 1934 do 1948 tajnik freiburškega nadškofa C. Gröberja. Promoviral je iz zgodovine liturgije in teologije zakramentov z disertacijo o „postbaptizmalnem maziljenju“. S problemi filozofije se je eksistencialno srečal v krožku mladih izobraženec, ki je ob branju in razglabljanju Jaspersa, Vergila, Kierkegarda, Heide-

je preveč zaprtosti in odmaknjenosti, posebno od tistega, kar se vulgarno imenuje „politika“. Zanimanje za osnovne probleme pa je preveč idealistično. Spori v nazorih in načrtih se vzamejo kot prepiri med osebami. A vendar je treba razumeti, da je v vsaki debati nujno nekaj osebnih značilnosti, čeprav gre za še tako neosebna vprašanja. Na dnu gre v večini primerov za oblikovanje in izpopolnjevanje nazorov. Življenjska vprašanja je treba reševati preko teorije in študija v dejanskem življenju. V tem pa vas mladih ljudi ne sme manjkati, ker bi bila brez vas celota bistveno okrnjena.

Ko izražamo željo, da bi bila naša skupnost vedno bolj zavestna in delujoča, pa imamo v mislih predvsem politični značaj emigracije. Ta nam daje poseben pomen in nam postavlja izredne zahteve.

— Ne brez neke zadrege so 26. marca udeleženci „druge konference katoliških kristjanov“ odšli iz Vzhodnega Berlina. Niso računali s tako odločno opozicijo katoliške hierarhije. Duhovnikov na kongresu skoraj ni bilo, najmanj iz vzhodnih dežel. Berlinski nadškof Bengsch je že v začetku leta vernikom in duhovnikom odsvetoval udeležbo na tem shodu, kjer bodo samo ljudje, „ki ne morejo govoriti v imenu božjega ljudstva“, namreč „levičarski katoličani Nemške demokratične republike“, služabniki centralnega komiteja komunistične stranke. Spričo takega zadržanja je Jacques Madaule v imenu zbranih „ljudi dobre volje“, kakor so se sami imenovali, protestiral zoper dvome, ki jih razširjajo „nekateri časopisi in agencije na zahodu o čistosti vere in o lojalnosti udeležencev nasproti cerkvi“. (S katoliške strani o tem ni nihče nasploh dvomil, katoličani so jim očitali le to, da so orodje partije.) Ob sklepu „so sprejeli neko resolucijo, ki naj bi bila posebno „objektivna in pozitivna“, ki je pa dejansko bila le nek političen program, zelo blizu tezam, ki jih je zadnje tedne izdelalo zunanje ministrstvo Vzhodne Nemčije. V tej resoluciji razen nekega nedoločnega humanizma ni nič krščanskega, ako izvzamemo obljubo, bojevati se „zoper propagando, ki nosi odtis sovražstva“. Vzhodno nemška cerkev se je zadnje mesece postavila v prednje vrste boja zoper totalitarizem režima. Oblastva so jo hotela pred leti najprej osamiti v političen in socialen ghetu, zadnje čase ji pa ponujajo povezavo s socializmom. Toda cerkev odklanja igro na terenu približnih analogij med krščansko moralno in marksizmom in se prizadeva uveljaviti kot od države različna ustanova v javnem življenju.

— Poljski primas kardinal Wyszyński nekaterim slovenskim kolaboracionistom že dolgo ni ljub. Eden njih se je povzpelo celo do odobravanja poljske komunistične vlade, ki je prepovedala obisk praznovanja poljskega zamejskim škofom, češ: „Prav imajo.“ Vsekakor veliko razumevanje za cerkvi sovražne ukrepe in njih povzročitelje, pa zelo malo solidarnosti s cerkvijo, ki je Slovencem dvakrat bratska.

— V neke slovenske tovarne na Gorenjskem, ki so začele za „racionalizacijo“ v smislu „reform“ in so zato začele odpuščati odvečno delovno moč, je Belgrad poslal ukaz da noben Srb ne sme izgubiti službe. Navzočnost tujega delavstva v Sloveniji je seveda pojav industrializacije, oziroma bolje nekega tipa industrializacije, toda v takih primerih gre za čisto preproste politične (in celo diskriminacijske) ukrepe. Morda se bo kakšen komentator sedanjega položaja zmožal ob takih dogodkih zamisliti in morda celo počasi priti do spoznanja, kaj je bistvo slovenskega vprašanja.

— MLADJE je objavilo sestavek „Korščka v Združeni Evropi“, kjer pravi med drugim: „V svetu, v katerem bo leta 2000 polovico vsega človeštva Azijcev in nam bo zato misel na domačo Združeno Evropo bližja...“, si pač ne moremo misliti, da bi se mogli srečati na podlagi šovinizma. „Že danes je gotovo: mnogi ljudje (šovinisti) ne bodo zrelji za vsejezično Združeno Evropo, ker niso zrelji niti za dvojezično Korščko...“

gjerja doganjal svoj lastni položaj v svetu in cerkvi. Diskusije v tem krožku so neprimerno bolj oplodile njegovo mišljenje kot pa začasno suplenca za filozofijo v „Collegium Borromaeum.“

Habilitacijsko delo o „filozofski veri pri Karlu Jaspersu in o mogočnosti, tolmačiti jo s tomistično filozofijo“ (knjižno izšlo v letniku za filozofijo „Symposion“ II, 1949, ki ga je ustanovil tudi Welte) je vzbudilo pomisleke na teološki fakulteti zaradi temeljne misli, da se razmerje človeka do Boga ne postavlja na temelju miselne operacije in logičnih dokazov, temveč je v „sreči“ (Tomaž) ali „nesreči“ (Pespers) že vnaprej življenjsko dano in potrebuje zgolj „fenomenalno“ pojasnitev kot človekovo samoosvetlitev, da je mogoče zanj umsko odgovarjati.

Leta 1951 je prevzel v Freiburgu katedro za „teološka mejna vprašanja“, potem pa, ko je bil klican na druge univerze — ta vabila pa je vselej odklonil — katedro za krščansko religijsko filozofijo. Bil je tudi med prvimi kandidati za naslednika Romano Guardinijevega na katedri za katoliški svetovni nazor v Münchnu.

Po krajših spisih „Vom Wesen und Unwesen der Religion“ (1952) in „Von Geise des Christentums“ (1955) je izdal 1965 svoje veliko delo „Auf der Spur des Ewigen.“ Kot uvod je v knjigi natisnil svoje sijajno predavanje o „verski situaciji sedanosti“, ki jo je govoril ob odprtju prvega poveljnega zimskega semestra na freiburški univerzi. To predavanje, ki so poslušavci občutili kot dogodek v duhovni zgodovini univerze, fenomenološko pojasnjuje položaj verovanja in vere v času 1940 do 1960 in osvetljuje hkrati tudi izhodišče Weltejeve religijske fenomenologije.

V prvem delu knjige odkriva Welte sledi večnega v konstitucijskih elementih našega sveta: številu, meji, občestvu, transcendenci, telesnosti, krivosti in zlosti, rešenju in brezrešenosti. O istih dejanstvih se v drugem delu razgovarja z velikimi mislici: s Tomažem (o zlu, o dobrem, o zamisli sestava), z Eckhardom, Heglom (o religiji), z Nietzschejem (o ateizmu in krščanstvu) in Heideggerjem (o vprašanju Boga).

Weltejeve najbolj osebne in najbolj pomembne misli obsega tretji del knjige: „Misli k teoriji religije in k stavitvi teologije.“

V tem zadnjem Weltejevem delu je religijska filozofija in fundamentalna teologija dobila za Karl Rahnerjevim „Poslušavcem besede“ (Hörer des Wortes, 1941) svoj za razvoj vede najtehtnejši sodobni prikaz.

NEMOGOČE SODELOVANJE

Kot znano so italijanski in francoski komunisti z veliko intenzivnostjo obnovili politiko „ponujene roke“ katoličanom. L'Osservatore Romano 31. marca prinaša zadevne sklepe Centralnega komiteja francoske komunistične partije s komentarjem izvedenca in urednika Federica Alessandrija. V pomembnem članku, ki ga je takoj upošteval tudi francoski tisk, Osservatorjev strokovnjak za ta vprašanja razvija naslednje misli:

„Kako si opravičujejo ta vabila k zblizanju? Najbolj veljavnih argumentov ni nikoli manjkalo in še danes uporabljani segajo v leto 1905, ko je Lenin v spisu: „Socializem in religija“, ki ga je objavil v „Novaja žizn“ 16. decembra 1905, s tridimi besedami potrdil absolutno antinomijo med marksizmom in religijo.

„Nikdar ne smemo pasti v idealistične abstrakcije tistih, ki postavljajo problem vere na vidik 'čistega razuma', izven razrednega boja, kakor to delajo pogosto meščanski demokratični radikali. Abotno je misliti, da bi bilo mogoče v družbi, ki temelji na zatiranju in poneumnjanju delavskih mas, odpraviti religiozne predsodke zgolj s pomočjo propagande. Pozabiti na to, da versko zatiranje človeštva ni nič drugega kot produkt in refleks gospodarskega zatiranja v družbi, bi bilo dokaz buržoazne povprečnosti. Ne knjiga, ne pridige ne bodo razsvetlile proletariata, ako ni razsvetljen po boju, ki ga sam bojuje zoper tajne sile kapitalizma. Enotnostv tem resnično revolucionarnem boju zatiranega razreda za ustvaritev raja na zemlji je za nas bolj važna kot pa miselna edinost proletarcev o raju v nebesih.“

Evropske komunistične stranke so objavile Leninove spise o religiji že pred vojsko. Italijanska partija je isto naredila po vojski. V naši izdaji (Lenin, Sulla religione, Roma Editori riuniti 1957) se navedene besede nahajajo na str. 17, 18, toda iste ideje so z vprav vztrajno silovitostjo ponavljane tudi v nadaljnjih spisih. Na primer je moč pogledati argumentaciji članka o „zadržanju delavske stranke nasproti religiji“ na str. 27 in naslednjih.

Umevanje je zelo preprosto: ker je religija „determinirana“ po zatiranju kapitala, je porušenje ekonomske krivice istovetno z odpravo temeljev religiji. Po komunistični logiki je katoličanom „ponujena roka“ konec koncev prispevek, ki ga komunisti terjajo od „vernih“, da se ti indirektno borijo zoper svojo vero.

Italijanska komunistična partija po Longu, kot preje po Togliatiju, ne pove nič drugega kot sestrška francoska partija. Togliati začeni s svojim prvim rimskim govorom leta 1945 ni nikdar nehal ponujati roke katoličanom in je glasoval in dal glasovati za 7. člen ustave (ki priznava Lateranske pogodbe), zato, da bi si dal več prepričljivosti.

Toda zaradi dejstva, da komunizem vključ vsemu in v ničemer zanikal svoje ideologije, se pravi samega sebe, se odgovor katoličanov ni mogel razlikovati od odgovora, kakršen je bil daján vsa ta dolga leta.

Antitezi pojmov in načel more odgovarjati samo antiteza moralnega, se pravi praktičnega značaja: zato — če hočemo ohraniti svobodo — je kakršnokoli sodelovanje nemogoče.

(Francoska in italijanska partija delujeta v tako imenovanem svobodnem svetu, toda v območju zahodne demokracije se še vedno nahaja tudi Trst in tudi tržaški Slovenci, kakor tudi vsi Slovenci, ki ne živijo v SFRJ ali drugih državah pod komunističnimi režimi.)

— „Glas“ je v letošnji 5. številki obelil ponatis brucovske satire zoper zapostavljanja slovenskega jezika na novih jugoslovanskih bankovcih. Na seji organizacijsko-političnega sveta belgrajskega „parlamenta“ je na zadevno interpelacijo „poslancev“ dr. Jože Vilfana in Janeza Zemljariča odgovoril 9. marca dr. Miljanić, guverner Narodne banke: „V obstoječi likovni, tehnični in prostorski rešitvi izdaje leta 1955 je bilo treba zaradi spremembe imena „Federativna ljudska republika Jugoslavija“ v „Socialistična federativna republika Jugoslavija“, vpisati dosti daljše besedilo, se pravi od 180 obstoječih črk zaradi omenjene spremembe povečati besedilo na 207 črk. To je praktično pomenilo, da bi morali že itak težko berljivi obstoječi tekst imena države zaradi te spremembe narediti še teže braven, ker bi morali v isti prostor vtiskati novih 27 črk. Zgolj zaradi teh tehničnih razlogov je besedilo natisnjeno v srbsko-hrvaškem jeziku s cirilico in latinico“. V času „reformne“ pač varčujemo, se pravi varčujejo naj le Slovenci in Makédonci. Seveda, ko uporaba jezika ni politično, ampak le tehnično vprašanje...

— Pred veliko drugo vojno tudi na Slovenskem mnogo prebirani, slavni nemški teolog Karl Adam je umrl v petek 1. aprila v Tübingenu. Prof. Karl Adam (rojen 1876 v Pustuck/Oberpfalz, duhovnik 1900) je 1908 postal docent za moralno teologijo v Münchnu, 1917 profesor za isti predmet v Strasburgu, 1919 pa profesor za dogmatiko in zgodovino dogma na univerzi v Tübingenu, kjer je bil emeritiran 1949. Duhovno pripada k „tübinski“ teološki šoli. Središče njegove življenjske teologije je bogočloveška oseba Jezusa Kristusa in edinost Kristusovega telesa cerkve. Bogoznanstvo je pojmoval v duhu sv. Avguščina kot oznanjevanje. Kot raziskovavec je pod razvojno-zgodovinskim vidikom preučeval dogmatiko. Med njegovimi v tridesetih letih izišlimi knjigami: „Das Wesen des Katholizismus“, „Jesus Christus“, „Jesus Christus und der Geist unserer Zeit“, „Christus, unser Bruder“, je zlasti prva postala prvi teološki bestseller (1948 dvanajsta nemška izdanja), vse njegove knjige so bile prevedene v več evropskih jezikov, nekatere tudi v kitajščino in japonščino. S knjigo „Una Sancta“ (1948) je odločilno sodeloval pri ekumeničnem gibanju. Zadnji njegovi deli sta „Zum Problem der Apokatastasis“ (1952) in „Das Problem der Entmythologisierung und der Auferstehung des Christus“ (1952). Prijatelji in častivci so mu 1952 izdali Festschrift Karl Adam.

— Londonski „Times“ je 7. aprila objavil novico, da je bil enoinštiridesletni ukrajinski kritik Ivan Svetličny aretirán in deportiran v Sibirijo, ker „je razširjal protisovjetsko propagando“. Aretiran je bil tudi mladi ukrajinski pisatelj Ivan Dzyuba, vendar zaradi slabega zdravja ni bil postavljen pred sodišče. Obema oblastva očitajo, da sta branila mlade ukrajinske pesnike pred poiskusi centralne vlade, prisiliti jih k konformizmu nasproti stranki in režimu. Najtežja obtožba, ki jo je vlada napirala proti Svetličnemu in Dzyubi, pa je, da sta po skrivni poti spravila na zapad pesmi pred tremi leti umrlega ukrajinskega pesnika Symonanka, ki kritizira socialne razmere ukrajinskih kmetov.

— ZA SKLAD GLASA so darovali: g. dr. Jože Dobovšek, Buenos Aires, 500 pesov; č. g. dr. Mirko Gogala, Campo de Mayo, 330 pesov; g. Albin Kočar, Morón, 100 pesov; g. Vencelj Dolenc, San Justo, 500 pesov; g. ing. Leon Pitterle, Chacabuco, 500 pesov; g. Ignacij Groha, Palomar, 500 pesov. g. N. N., Buenos Aires, 500 pesov (čez ZDA); č. g. N. N., Buenos Aires, 300 pesov; g. Franc Korošec, Castelar, 100 pesov; g. Dr. Maček, Nemčija, 20 DMK; N. N. po č. g. dr. Frančku Prijatelj, Nemčija (...pripominjam, da mi je Glas zelo všeč) 8.50 DMK; „Naš neimenovani izpod Pece“ šil. 560; g. dr. Marijan Erman, Chicago, 3 dol. — Vsem se najlepše zahvaljujemo!

— Prijatelj iz Evrope piše: „...vesel sem, da morem prispevati za Glas v njegov sklad in vzradostilo me bo, če se bo še kdo spomnil, da se oddolži za sprejemanje Glasa... Kot vsi naročniki vedno z zanimanjem pričakujem vsako novo izdajo in sem vsem hvaležen, in pri velikem nesebičnem delu Vam želim mnogo blagoslova in vse iskreno pozdravljam...“

— Naslanjajoč se na debate in sklepe II. vatikanskega koncila je začela izhajati mednarodna revija „Concilium“ — *Internationale Zeitschrift fuer Theologie* — in so jo izdajatelji proglasili za „prvo teološko svetovno fakulteto“. Izhaja hkrati v več svetovnih jezikih, nemška kritika jo je proglasila „Ein Forum der 'santá libertá'“ in ima nemška izdaja nad 200 stalnih sodelavcev. Šesta številka je npr. posvečena teološkim obmejnim vprašanjem in so prispevali: G. Philips, Cerkve in današnji svet; H. U. von Balthasar, Srečanje z Bogom v današnjem svetu; K. Rahner, Ideologija in krščanstvo; J. B. Metz, Nevera kot teološki problem; H. Bouillard, Človeško doživetje in izhodna točka fundamentalne teologije. M. Nedoncelle, Teologija in filozofija ali metamorfoze služkinje: — Posebna razprava nosi naslov: Ideološka problematika in krščanska vera; na koncu pa je obilen pregled vzporednih problemov. — Med stalnimi sodrudniki so še Yves Congar, Teodoro Jiménez Urresti, Hans Kueng, Henri de Lubac, Edward Schillenbeeckx in Johannes Wagner.

— „France Prešeren v češki literaturi“. S tem naslovom je dr. Oton Berkopec v Ljubljani izdal knjigo (48 strani) o poznanju in prevajanju našega največjega pesnika med Čehi. Po zgodnjem članku Čelakovskega in Šafarikovi oceni pesmi so Čehi šele v šestdesetih letih dobili Križkovo oznako Prešerna v Pregledu jugoslovanske književnosti, in Gebauerjev članek o pesniku v Riegrovem Slovníku naučnem. Prevodov je bilo veliko, a niso dosegli prvih poskusov Čelakovskega. Tako nimajo Čehi do danes primerne knjižne izdaje celotnega Prešerna.

— Italijanski literarni tednik FERIA letarica je objavila zelo ostro protestno pismo pisatelja Giancarla Vigorellija zaradi aretacije in obsodbe ruskih pisateljev Sinjavskega in Danijela. Vigorelli je generalni tajnik Evropske zveze pisateljev, kjer je članjena tudi Zveza sovjetskih pisateljev. Naslovil je nanjo pismo, v katerem pravi: „Pripravljen sem iti v Moskvo, kjer bi skupno z drugimi (npr. PEN klub) uvedel postopek, ki naj razčisti tako vznemirljiv dogodek...“ „Naš Tempo je pisal, da so sovjetske oblasti izvedle strogo hišno preiskavo pri pisatelju Solženecinu in mu pri tem zaplenile rokopise... Če je to res, tedaj bom zahteval, da naj se nujno sestane predsedstvo naše organizacije, kjer bomo proučili oba slučaja in naš odlok bi mogel imeti zelo težke posledice. Osebnost se bom boril za Solženecina

S P O T O M A

Vinko Brumen

K "beli" resnici

Rusko-ameriški psiholog Pitirim A. Sorokin govori v svojih delih o „beli“ resnici kot integraciji ali sintezi raznih delnih resnic; te da le skupno in strnjeno dajo čisto in popolno resnico, kakor mavrične barve dajo celotno, to je „belo“ svetlobo. (Navaja R. Čuješ: Slovenska pot XI, str. 5).

Primer a sama je ena tistih, za katero je vredno dati cekin. Če se le malo poglobimo vanjo, bomo lažje doumeli, da so naša spoznanja le delna, le nepopolna, čeprav so kot spoznanja izraz prave in čiste resnice. Kakor naša pa so tudi spoznanja drugih lahko prava spoznanja, a prav tako le delna. Morda so ena „zelená“, a druga „rumena“. Ena in druga in še mnoga pa le skupno morejo nuditi tisto mero čistega spoznanja, kakor smo ga sploh zmožni doseči.

Zato ne moremo in ne smemo svojih spoznanj imeti za absolutna in edina resnična. Ne smemo iz njih narediti merila, s katerim bi merili spoznanja drugih. Svoja in tuja smemo meriti le po stvari sami.

Zato tudi svojih spoznanj ne smemo imeti za dokončna. Pripravljeni moramo biti, da jih popravimo, čistimo, dopolnjujemo. Pri tem nam spoznanja drugih morejo biti v pobudo in pomoč. Nespametno je, če jih globalno zavračamo, ali če slepo obsojamo ali celo mrzimo tiste, ki so v kaki stvari drugega mnenja kakor mi. Ne zavračanje, temveč razgovor ali dialog je drža, ki se nam ponuja v takem primeru.

Vsakemu in vsem bo v korist, če bomo znali ustvariti tudi v skupnosti vzdušje medsebojne strpnosti, da ne govorimo o ljubezni, ker bomo tako pripravili enotnost, ki ne bo mrtva enoličnost, temveč urejena raznovrstnost, enotnost v raznoterosti.

Ali se ne bi splačalo, da se s takimi mislimi nekoliko pomudimo pri našem drobljenju? Morda nam ne bo težko priti do spoznanja, da ni samo zloba, samo hujša sovražnikova, ki drobi naše vrste, temveč da so, pač v mnogo večji meri, teži, krive unitaristične in monopolistične težnje in pomanjkanja razumevanja za pravico do drugačnosti, kakor bi dejal prijatelj Komar.

Zato ponavljam vprašanje, ki sem ga v tem duhu pred dnevi napisal v neki spominsko knjigo:

„Mnogo je lahko resnic,
a samo ena je Resnica.
Zakaj ne bi mogli (in smeli) vsi,
z vsemi svojimi resnicami,
služiti
eni Resnici?“

Napake

N. Machiavelli razlaga v svojem „Vladarju“, kako si je neki francoski kralj skušal osvojiti italijanske dežele. A v svojem prizadevanju je napravil menda pet ali šest napak, in nato še eno. In je vse pridobitve izgubil. Če bi sicer zagrešil prve napake, a ne zadnje, bi mogel posest obdržati. Prav tako, če bi storil zadnjo, a ne prejšnjih. Nobena napaka sama in tudi nekatere skupaj mu ne bi bile usodne, a prejšnje z zadnjo so mu prinesle poraz.

Kakor druge stvari v človekovem življenju tudi njegove napake niso osamljena dejstva. Vplivajo druga na drugo, včasih se nevtralizirajo, najčješe pa medsebojno podpirajo. Ne moremo jih le šteti in seštevati in misliti, da je le zadnja kot taka, ki sproži nesrečo. Kakor ure, od katerih da vsaka rani, a zadnja ubije. Dobro je razložil Machiavelli: zadnja kraljeva napaka je bila zadnja in usodna, a ne ker se je dopolnilo njihovo število, temveč ker je padla nanjo tudi teža prejšnjih.

Često se čudimo, da ima kako našo dejanje ali kaka opustitev posledice, ki jih nismo pričakovali in ki se nam zde nesorazmerno hude. Morda bomo to lažje razumeli, če bomo pomislili, da niso le plod napake, ki jih je sprožila, temveč tudi mnogih prejšnjih, ki so šle z njo postale usodne.

Če bomo to razumeli, se bomo morda bolj varovali tudi tistih napak, in gest katerih posledice, neposredne posledice, znamo kontrolirati, in jih zato često zadržimo bolj iz nagajivosti ali objestnosti, prazne želje po maščevanju ali ponižanju nekoga drugega in podobnih razlogov, kakor pa iz neke usodne neizbežnosti.

Zlasti velja to za naše občevanje z drugimi ljudmi. Ne kaže nam po potrebnem in po nemarnem izgubljeni prijateljev, tudi če jih trenutno ne potrebujemo in tudi če nam prijateljstvo ni zadostna vrednota samo na sebi. Nikoli ne vemo kako nam utegnejo še priti prav. „Norost je iskanje sovražnikov brez potrebe.“ učil Machiavellijev sodobnik Fr. Guicciardini.

Če mislimo, da moramo storiti kako zlo, in če menimo, da nam je to dovoljeno stórimo to le tedaj, kadar nam more vsaj prinesiti kake dividende. Ne bo to posebná moralna, a vsaj neumno ne bo. Janez Hladnik je nekoč omenil „neumne“ grehe: to

Ivan Bukovec

PRICEVANJE

(lezorez)

(Umetnina je bila razposlana kot zahvala darovalcem jubilejne zbirke. Če je kdo ni prejel, naj nas obvesti!)

da so tisti, od katerih nič nimamo (npr. zavist) in zato ne vemo, zakaj grešimo. Podobno smemo govoriti o neumnih napakah. Če ne drugih, vsaj teh se varujmo!

O politikih

Mariano Grondona, profesor za politično pravo ali politično vedo na univerzi v Buenos Airesu, izdaja droben list, *Comentarios*, ki ga sam piše. V eni zadnjih števil (III/90, z dne 3-4-1966) objavlja tudi članek *Las cualidades*, datiran v Londonu. V njem pravi, da je boj med H. Wilsonom in E. Heathom pri zadnjih angleških volitvah pokazal, da so potrebni vsaj štirje pogoji tistemu, ki resno teži za tem, da bi vladal v moderni državi. Mi bi rekli, pravemu in resnemu politiku. Imeti da mora vizijo državnika, karizmo ali dar privlačnosti pri množicah, tehnično znanje in pa obvladanje strankarskega aparata. Politik, ki vse te lastnosti združuje v sebi, ima neko „vrhovnost“ (supremacijo) voditelja, s katero se more uveljaviti med drugimi in se mu ti podajajo. Kdor je nima, pa išče monopola in izločitve drugih, kakor se to dogaja pri diktatorjih.

Grondona meni, da H. Wilson združuje politiku potrebne lastnosti, čeprav še ni pokazal državnika, v čemer ga nadkriljuje E. Heath, kateremu pa manjka karizma. Ch. de Gaulle je blizu ideala, manj močan je v tehničnem znanju, a zna to pomankljivost nadomestiti, ko tehnične posle prepušča strokovnim ekipam. Tudi K. Adenauerja šteje Grondona med politike z voditeljsko vrhovnostjo.

Jaz se ob tem vračam Janezu Ev. Kreku in k njegovim političnim sposobnostim. Ko sem o teh pisal, sem si ustvaril pojmovni aparat, s katerim sem ga skušal premeriti. Če ta aparat primerjam z Grondonovim, vidim, da se skladava v prvi in drugi točki: politik umetnik ali visionar je politik z državniško uvidnostjo ali domiselnostjo, in politik tribun je politik s karizmo privlačnosti pri množici. V obojem mislim, da sem mogel pokazati, da ju je Krek imel.

Kot o tretjem sem govoril o tehniki v politiki. Grondona omenja dva nadaljna pogoja: tehnično znanje in obvladanje strokovnega aparata. Zato puščam sedaj na strani, kar sem pisal o Kreku kot tehniku, in ga skušam na kratko pomeriti ob Grondonovih pogojih.

Tehnično znanje je, kakor se razbere iz Grondonovega spisa, poznanje problemov, ki jih mora politik reševati, in upravna praksa, ki je za to potrebna. Wilson je profesor ekonomije in je zlasti med vojno opravljal važne funkcije. Heath ima prav tako solidno vseučiliško izobrazbo in je imel razne funkcije; bil je tudi šef delegacije, ki se je pogajala o pristopu Anglije k Skupnemu evropskemu trgu.

Krek je pri nas imel najvišjo dosegljivo človeško in strokovno izobrazbo, posebej je še bil doma v socialnih vprašanjih, kar moramo zlasti presojeti v luči potreb njegove dobe. Znanje in prakso si je pridobil tudi na vodstvu obširne izobraževalne in združne organizacije. Ni imel prakse v vodstvu državnih poslov, ker do njih ni imel dostopa. A s tem se kvečjemu ni mogel usposobiti za vladanje države, ne priča pa, da ne bi bil zmožen tega. Ali bi bil Adenauer manj politik, če mu usoda ne bi pri sedemdesetih letih izročila v roke državnega krmila, v starosti, ki je Krek ni dočakal? A tudi če se Krek kot upravnik ne bi izkazal, ali ne bi mogel (ali znal in hotel) takih poslov delegirati, kakor to zna de Gaulle?

In obvladanje strankarskega aparata? Krek je dejanski vodil stranko med šušteršičevo odsotnostjo v letih 1900-1907. V tem času jo je šele organiziral in zopet reorganiziral. Največja njegova zasluga na tem polju je bila v tem, da jo je temeljito podzidal s strokovnimi, združnimi, izobraževalnimi in drugimi organizacijam. Uspeh njegovega dela se je zlasti pokazal, ko je v medvojni krizi šušteršič stranko razpustil, a jo je bilo mogoče takoj obnoviti in kmalu tudi okrepiti.

Tudi to razglabljanje nas tedaj vodi do spoznanja, da je Krek bil tudi politik. Treba pa se bo še vračati k njegovemu liku politika.

bolj kakor pa če bi bil moj brat. Če pa boste položili roko na Sinjavskega, Solženicina, Tvardovskega in „Novy Mir“, bi to pomenilo udariti po „novem duhu“ v ruski književnosti. Seveda boste s tem preprečili sleherno stvarno možnost za kulturni dialog.“

— Oglasna služba glasila Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije „Delo“ je v nedeljo 13. februarja 1966 objavila oglas te-le vsebine: Hotel LEV, Ljubljana, začasno zaposli več tovarišic prijetne zunanosti, z znanjem vsaj enega svetovnega jezika — pogovorno, angleščina, nemščina, italijanščina. Kandidatke naj se osebno zglase v tajništvo hotela, ki sprejema prijave vsak dan od 12. do 14. ure. — Vedeti moramo, da se je od 3. do 13. marca v Ljubljani vršilo svetovno hokejsko tekmovanje. Včasih so se socialisti bojevali za odpravo prostitucije, danes so organi Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije tudi v tem oziru na poti „reform“.

— Zakon o matičnih knjigah, ki od 1965 velja v komunistični Jugoslaviji (gl. Uradni list SFRJ z dne 24. februarja 1965) v 4. členu določa: V rojstno matično knjigo se vpisuje rojstvo z naslednjimi podatki: osebno ime in spol otroka ter dan, mesec, leto, ura in kraj njegovega rojstva. V rojstno matično knjigo se vpisujejo tudi podatki o otrokovih starših, in sicer osebno ime, državljanstvo, stalno prebivališče in naslov stanovanja.“ — V Jugoslaviji tedaj ni mogoče vpisati otrokove narodnosti. Sestavljavec zakona je pač računal z „jugoslovansko socialistično skupnostjo“ in se naj vanjo zlijejo narodi, ki danes žive v Jugoslaviji.

— Nemški knjižni trg je presenetila knjiga Renata Rimecka: *Mitteleuropa*. Avtor je bil dosedaj bolj neznan, vendar so se sedaj kritiki ponekod spotaknili ob njegovih idejah. Verjetno je izšel iz vrst hitlerjevskih mladinskih organizacij, dasi se sedaj prišteva neki nemški pacifistični organizaciji. Njegovo mnenje izzveneva v trditev, kako je nesmiselno govoriti o tem, da bi dežele v Srednji Evropi mogle kdaj živeti v skupnosti ali povezanosti na podlagi demokracije. Donavska kotlina je poseljena z ljudstvi brez prave politične kulture, poleg tega pa je neki nemški antropolog Rudolf Stein odkril dokaze o manjvrednosti srednjeevropskega prebivalstva.

— Nekatero pariške knjižne novosti: Pri Plonu je Philippe Senart izdal knjigo „*Chemins critiques*“, zbirko esejev o razvoju francoske književnosti do Sartra. — Julliard pa je založil delo „*Tout feu, tout flamme*“ J. L. Beryja, kjer so zbrane študije glavnih avtorjev v devetnajstem stoletju — najdaljši sta o Balzacu in Sueju, napoveduje se pa tudi analiza pisateljev naše dobe: Queneauja, Celine, Giona. Fayard je založil prevod dela „*Victoria, reine d'Angleterre, impératrice des Indes*“, ki ga je napisala Elisabeth Langford; kritika opozarja, da smela pisateljica prva uporablja zasebni dnevnik kraljice Viktorije.

— Andrej Sinjavski je skupno z umetnostnim kritikom Igorjem Golomačakom v letu 1960 objavil monografijo o Picassu. Knjiga je izšla v 100.000 izvodih in je bila v nekaj dneh razprodana. Glavna značilnost knjige je bila, da se je rusko občinstvo prvič temeljito seznanilo z umetnostjo zahodne Evrope. Evropski kritiki menijo, da je prav to delo zadalo socialističnemu realizmu v Sovjetski zvezi smrtni sunek, ker se je tedaj začelo širiti gibanje za osvoboditev umetnostnega ustvarjanja izpod nadzorstva politične stranke. Poslej so se v ruski umetnosti oznanjali številni načrti za popolno osvoboditev duhovnega ustvarjanja, toda moskovski proces proti Danijelu in Sinjavskemu je zadal težak udarec sodobnemu kulturnemu gibanju, dasi ga popolnoma ni mogel zatreti.

Valerij Tarsis, ruski pisatelj, ki ga je v Italijo povabila „Unione italiana per il progresso della cultura“, je imel v nedeljo 27. marca v Rimu prvo konferenco. Poslanec socialne demokracije Paolo Rossi je pri predstavitvi pisatelja poudaril „ponos Italije, ki nima zdomcev in sprejema vse zdomce“ in pa temeljni pomen svobode za literaturo.

Valerij Tarsis je najprej opredelil komunizem kot „najbolj nečloveški med sistemi, ker je antitetičen z načelom svobode“, potem pa pokazal, kako problemi ustvarjalne svobode tvorijo podmet za mlade intelektualce. Ti so namreč „v deželi, kjer se literatura in umetnost merita po tem, koliko sta orodje komunistični propagandi“ ustanovili družbo „Smog“, ki se jo glede na duha in namene da primerjati z evropsko „nouvelle vague“. Ti mladi intelektualci „smogisti“, večidel sinovi oseb, ki imajo visoke službe v partiji, terjajo v imenu Dostojevskega in Pasternaka umetnostne vrednote in upajo, da se bodo izkazali na ravni svojih učiteljev.

Glede na svobodni svet in na deležnost svobodnega sveta pri problemih tistih, ki se v Sovjetski zvezi bojujejo za svobodo, je govornik dejal, je dejavna solidarnost svobodnih ljudi z zatiranimi ljudmi izkazala svojo moč in je sovpadla z oslavitvijo stranke, do katere je prišlo tudi zato, ker sta se znotraj VASKU oblikovali dve nasprotujoči si smeri. Vendar „politična nespametnost sovjetske oblasti, ki ji stoji nasproti velika zrelost ljudstva nasploh in mladine posebej, ni preprečila še v najnovjšem času procesa zoper dva svobodna pisatelja, Daniela in Sinjavskega.“ Dodal je: „Procesi se vsak dan ne prirejajo samo zoper pisatelje, temveč tudi zoper katoličane, katerih položaj je v SSSR vsaj tako težak, kakor položaj razumnikov.“

V debati je bilo stavljeno vprašanje Tarsisu, ali „opravičuje obstoj socialnih terjatev, ko zameta marksistične“, odgovoril je: „Samo družba, ki jo navdihuje krščanstvo, more temeljiti na človečnosti načelih.“

Na sedežu založbe Rizzoli se je srečal s časnikarji. Na vprašanje o političnih rečeh je odvrnil, da je predvsem pisatelj. Izjavil je, da doslej izdani njegovi spisi niso njegove najboljše stvari in napovedal izid treh romanov in ene komedije.

— Izšlo je MLADJE, kulturna revija mladih — 1966. Kot odgovorni urednik je naveden Lado Hajnžič, glavni urednik Florijan Lipusch, tiskala pa je tiskarna Mohorjeve družbe v Celovcu. Naslovno sliko je pripravil Valentin Oman, opremil Hubert Greiner. Za motto je Milko Kulnik napisal: „Vsak človek ima pravico povedati svoje misli na svoj način. Danes je čas, da stojimo v realnem svetu. Mi mladi smo poklicani, da pokažemo široko gledanje na svet, ne da bi s tem prodali svoje prepričanje. Koroška rabi zelo razgledano mladino, ki bo realno gledala na svet in bo znala ceniti druga stališča. Živimo v svobodnem svetu, ki imamo v njem vsi pravico živeti in izpovedati svoje misli. Takih ljudi mora dati tudi Koroška.“ Revija, ki je tokrat že pravi zbornik s 134 stranmi in obilnim reprodukcijami, obsega prozo, pesmi in eseje ter razprave in izpričuje zelo živahno delavnost na vseh poljih. Vsem ga toplo priporočamo in posreduje naročila tudi

Komunistična stranka Francije je priredila „Teden marksistične misli“, ki se je končal 17. marca. Namen prireditelja je bil, pokazati kompartijo kot demokratsko in svobodo spoštuječo politično silo. V zadnji marčni številki „Forces nouvelles“ je profesor filozofije Etienne Borne glede novega videza komunizma v Franciji ugotovil: „To, kar loči komunistično stranko od demokratskih strank, ni toliko rešitev, ki je z njo treba rešiti ekonomske in socialne probleme, kolikor ideja, ki jo ima ena ali druga stran o državi in politični oblasti. Debate na tednu marksistične misli so dovolj jasno pokazale, da je to, kar komunistična stranka razume za svobodo potem, ko bi se uresničil „prehod k socializmu“, radikalno različno od svobode vesti, kakor jo pojmujejo in jo skušajo institucionalizirati meščanski režimi v kapitalistični predzgodovini.“ Nato Borne opredeli socialistično pojmovanje države in svobode: „Socialistična država bo v svojem bistvu popolnoma vzpostavljena država, ki bo prepovedovala in zatirala vnaprejšnje sodbe, interese in sredobežne sile, ki bi zmogle povzročiti neuspeh njeni poenotovalni avtoriteti. Misel pa bo šele tedaj svobodna, ko bo popolnoma osvobojena s tem, da bo pristala na socialistično resnico zgodovine.“ Iz teh osnov Borne sklepa: „Razločevati torej med državo in stranko, kakor so predlagali govorniki marksističnega tedna, ko so jih nazadnje izzvala prava vprašanja, je zgolj besedna koncesija, ker ni vprašanja o tem, da bi po „prehodu v socializem“ partija ne mogla biti na vladi in bi se odpovedala navdihovanju in usmerjanju države. Delati razliko med državo in partijo je isto kot reči, da je v sovjetski Rusiji država ločena od marksizma, ker se vlada piše Kosigin, stranka pa Brežnev. V jedru — razen, če ne naredi revizije, ki ga pa sama po sebi likvidira — marksizem ostaja trdno pri svojem temeljnem namenu: na novo preurediti človeka in prezidati državo usluživši i človeka i državo nekemu absolutu 'resnice'.“

V isti številki organa MRP tajnik tega gibanja Joseph Fontanet ugotavlja, da Waldeck Rochet, tajnik francoske partije, zameta načelo izmenjavnosti različnih tendenc na oblasti, ko bo enkrat socializem ustaljen. „Zato pa smo mi potrjeni v svojem prepričanju, da se v prizadevanju za vzpostavitev politične, ekonomske in socialne demokracije ni mogoče vezati z njim, kajti ni mogoče braniti svobodo skupaj s tistimi, ki je ne priznavajo.“

(Iz domovine so nekateri emigraciji svetovali, naj prevzame njihovo razločevanje med režimom in partijo. Taki svetovavci pozabijo, da tudi moralna situacija zdomstva glede na razmerje do režima v zaslužni domovini toto celo differt od domovinske situacije. Sicer je pa takšno razločevanje v domovini zgolj verbalno. Words, words...)

Nič drugega kot njegova prijatelja o vrednosti „demokratskih“ izjav partije ne sodi Jean Lecanuet, ki je konec marca v Grenoblu izjavil: „Štirje milijoni Francozov, ki so mi dali svoje glasove, nočejo, da jih vodi vlada levice, ako bi bila ta levice v zavezi s komunisti, niti vlada, ki je podvržena političnim smernicam, ki jih avtoritativno določa general de Gaulle.“ „Naj se Federation de gauche (Mitterandovo zbiranje) odloči in jaz se bom potem mogel izjaviti. Če se odloči za komuniste, potem jaz rečem: ne.“

pisarna Slovenske kulturne akcije. Cena 30 šilingov.

— Ranković je na svojem govoru na tretjem plenumu jugopartije pozival v boj zoper šovinizme, napovedal je celo boj Srbov zoper srbski šovinizem. Takoj po govoru pa je Moma Marković, „dolgoletni Rankovićev eksponent“ — kakor ga imenuje najboljši švicarski poznavavec Titovine, večletni beograjski dopisnik „Neue Zürcher Zeitung“, Viktor Meier (NZZ 6. marca 1966) — priobčil uvodnik „Socialistični patriotizem“, ki v njem ostro napada slovenski šovinizem poleg drugih lokalnih šovinizmov. Momi Markoviću je „socialistični patriotizem“ vse, kar brani in utrjuje oblast sedanje belgrajske vlade, „nacionalni šovinizem“ in „birokratični šovinizem“ pa vsa tista prizadevanja, ki hočejo ta belgrajski centralizem omejiti. Važno je tudi to, da Ranković konkretno ne opredeli, kaj je srbski šovinizem. Seveda, to bo sam odločil v „praksi“. Končno je Belgrad v Srbiji, srbstvu se da zagotoviti hegemonijo tudi z ukrepi v korist „socialističnega patriotizma“...

— Zoper reorganizacijo pisateljskega društva so se za stari centralistični statut izjavili poleg „Nobelovega“ nagrajenca Iva Andrića (bosanskega Hrvata, sicer pa ozkega sodelavca Stojadinovičevega) tudi Dobrica Ćosić in Oskar Davičo, nekdanji in sedanji član Centralnega komiteja Zveze komunistov

Jugoslavije. Ćosić in Davičo sta bravec Meddobja in Glasa že znana kot stara nasprotnika slovenske jezikovne in literarne individualnosti.

— V svojem marčnem intervjuju — „NIN“-u Vida Tomšič vsaj svoji govorci v obrambo slovensčine izpodmakne temelj s trditvijo, da uporaba jezika ni politično vprašanje, ampak zadeva vsakega posameznega naroda. Saj je vendar izvor vseh sedanjih bojev za slovensčino v komunistični Jpgoslaviji ravno političen. Ni pa takih modrosti kriva samo skrajno revna izobrazba Vide Tomšič, temveč tudi njen marksizem, dejanstvu marksistično neadekvatno pojmovanje narodnosti in naroda.

— Henry de Montherlant je izdal drugo del svojih spominov „Carnets“. Avtor najbolj znanih in tudi diskutiranih dramatskih del pripoveduje, kako se je odločil odložiti pero s 60. letom, vendar ga je ravno usoda tragičnih oseb v raznih stvaritvah privlačevala tudi za končni obračun nad lastnim delom. Tako piše med drugim: „Gledal sem biko-borce. Pali so biku pod noge in ta jih je skorajda polomil, dokler jih niso rešili napol razmesarjene... In kaj so vsi najprej storili, ko so jih okrvavljene dvignili s tal? Zagrabili so rdečo ruto in pobesnelega bika začeli izživati za nov spopad. Enako je tudi v življenju; človek ne sme podleči do zadnjega! Takšno je življenje!“

Ljudska demokracija se nazivajo režimi komunističnih držav; oblast izvaja ljudstvo in tako govore o demokraciji tam, kjer je je najmanj. Kdor si pred tem dejstvom danes zakriva oči, ne spada v naš čas. Pogosto je ta resnica zastavljena s tako ostrino, da se morajo zanjo angažirati najmočnejši duhovi časa — svobodno resnico, tudi politično morejo iti iskati samo tisti, ki so hkrati najbolj svobodni. Krinko o ljudski demokraciji in svobodni danes najbolj uspešno trgajo in rušijo pesniki in pisatelji, pa naj bo to komu ljubo ali ne. In kakšna je njihova usoda, se je moglo spoznati ob procesu v Moskvi, ko sta bila pred sodniki pesnika in pisatelja Sinjavski ter Danijel. Nista branila političnih pozicij in se tudi nista zavzemala za lastni blagor, pač pa sta se spopadla s politiko tam, kjer je bila njena oblika najbolj sleparska. Mnogi pa so tudi pesniki in filozofi, ki poštene obračune pri razčiščevanju in presoji politike blatijo z raznimi spletkami, seveda vse v službi režima — saj je celo letošnji Nobelov nagrajenec Šolohov izrekel proti Sinjavskemu kupo klevet. In takih je mnogo na tej ali oni strani železnega zastorja, vendar ostajajo velike table človečanske svobode in resnice odprte tako kakor so odprte od začetka sveta in vsak pošten kulturnik bo moral vstopiti v areno, kjer je borba v najhujšem razpletu. Samo režimske duše bodo stale ob strani s ciničnimi medklicami.

Borba ni samo krvava — borba za resnico je namreč borba idej, daleč proč od golih političnih programov ali intrig, ampak je tudi zanimiva, ko se dvigajo nad njo zavese tam, kjer je moral postati spopad najhujši in odgovor na idejno vsebino sodobne politike najjasnejši in najodločilnejši.

Sovjetski zunanji minister Andrej Gromyko je bil prejšnji teden v Vatikanu sprejet pri papežu Pavlu VI. Zgodilo se je nekaj, kar bi se baje ne smelo zgoditi, ker gre za tisti prestiž resnice, ki se ohranja že skoraj dva tisoč let vedno z enako silo in jasnostjo in se v dotiku z „ljudsko demokracijo“ ne bi smel omadeževati.

VITEZI ARISTOKRATSKE PONIŽNOSTI

Kdor bi vzel v roke učbenik diplomatske zgodovine, bi spet in spet naletel na ugotovitev, da je vatikanska diplomacija dejansko mati vseh diplomacij. Ona je napisala značilne karakteristike, ki učijo, da se je treba diplomaciji bližati s takimi in podobnimi rekviziti: „nil mirari...; nil novi sub sole...; sic transit gloria mundi...; hodie mihi, cras tibi...“ kar bi se po naše reklo: „Nikdar se ne smeš ničemur čuditi...; nič ni novega pod soncem...; vidiš, tako vara slava...; danes meni, jutri tebi...“

Gromyko je poklicni diplomat in ker je z vzhoda, tudi poln takih resnic in slutenj. Ker pa je obisk pri papežu za zastopnika ateistične države povod še za povečano mero previdnosti in preračunanosti, je najprej napovedal, da bo njegov obisk pri papežu komaj kaj več kot turističnega značaja. Kakor piše pariški „Le Monde“ (27. aprila 1966) je zato svoj obisk v Italiji napovedal kot del svojega poročnega potovanja; dasi se je poročil že pred dvajset leti, je šele sedaj hotel izpolniti obljubo ki jo je baje takrat dal svoji ženi. Toda medtem, ko je Adžubej, zet Hruščeva, bil pri papežu Janezu XXIII. obenem s svojo mlado ženo, se je moral Gromyko pripeljati v Vatikan sam, obdan z napol oklopnimi avtomobili rimske policije. Da ga vatikanski kleriki kot turista ne bi okužili s svojo blagoslovljenostjo, je bilo dogovorjeno, kako ga pri glavnem vходу ne bo sprejel noben cerkveni dostojanstvenik. In res so bili potem tam samo štirje civilni člani vatikanskega dvora. Da ne bi nevernik Gromyko moral poklekniti pred papežem, kakor je to sicer določal ceremonial, mu je papež prišel na prag nasproti in ga pod roko popeljal do naslonjača ob pisalno mizo v svoji zasebni biblioteki.

Zakaj toliko čudnih ukrepov, če bi bilo res, da je prišel Gromyko v Rim in Vatikan samo kot zakonski mož, ki izpolnjuje desetletja staro obljubo svoji dragi zakonski polovici. Ukrepi so se kmalu brž sprevrgli v vrsto dejanj, ki so za tako visokega diplomata kot je sovjetski zunanji minister, bili dejansko kupa posebne vrste ponižanj. Taka ponižnost v oklepah že ni bila več ponižna; bila je smešna, ko ni znala ostati turistična. Kaj šele, da bi bila aristokratska.

ALI JE BILO. ALI NI BILO...

Ko je bil nesrečni von Ribbentrop, Hitlerjev zunanji minister, zadnjič na obisku pri papežu Piju XII, je razgovor trajal nad dve uri ter je z razgovora prišel von

Ribbentrop bolj bled kot stena. Dihal je prtajeno ter medlo, kakor da ni več živ. Ko so sedaj zaradi Hochhuthove drame „Vikar“ objavili del zapiskov Pija XII, so tam našli, da se je papež temeljito pripravil, kako ga bo vrtinčil. Več tednov je material zbiral ves Vatikan.

Ni čudno, da se je potem Ribbentrop znašel v kleščah, kakor da bi bil pri pravi spovedi, kar pa ni bilo res, dasi bi se tudi to moglo zgoditi, ker je bil katoliški vernik... toda tako spoved je potem lahko opravil, ko je po obsodbi na nürnberškem procesu moral na vislice — in jo je res tudi opravil in kakor so mogli ugotoviti redki pričujoči, ni bil ravno preveč bled, ampak poln vdanosti in miru, ko so mu vrgli vrv okoli vratu.

Casnikarji imajo pogosto prebliske, ki so blizu genialnosti. Fotograf United Pressa je ujel Gromyka na svoj aparat, ko je po obisku pri Pavlu VI. dajal izjavo. Sicer tako arogantni in mrki obraz Gromyka kot diplomata je izgledal shujšan; ustnice so bile stisnjene, kakor da bi se bale izustiti samo besedico resnice in drobno stisnjene oči so se lovile v čuden križ dveh prstov pred nosom, ki ni znal povedati, kateri ateistični sekta bi se priglasil, da bi se rešil; sicer pa je bil obraz prazen, izčrpan. ni bil heretski, niti na polju ateizma. Laž se je kazala tako golo, da je sijala kot resnica.

Kaj je hotelo skozi ta vprašaj zasuknjen križ? Vatikanski uradni komunike je namreč razkril, da je bil „razgovor zelo iskren, toda zelo energičen.“

FRED VESOLJNO SODBO

Kadar se državniki na obisku pri papežu, morajo potem v spremstvu kardinalov in ostalih knezov katoliške cerkve v baziliko Sv. Petra, kjer se poklonijo pred grobom prvega papeža. Gromyko si je izbral drugače. Kot pripadnik najčistejše demokracije na svetu je šel v sikstinsko kapelo, kjer se res na najbolj demokratski način volijo papeži.

Tam volitev tisti dan ni bilo in zato je bil nauk o najlepšem dejanju demokracije, to je o svobodnih volitvah, nemogoč in torej za mojstra veledemokracije neumesten. Pač pa se je ob razlagi mogel navžiti obilih resnic o vesoljni sodbi, kakor jih je na slavni freski upodobil Michelangelo. Gromyko — nosilec misli in načrtov o najvesoljnem občestvenem redu, ki se naj kmalu raztegne na ves svet, se je mogel prepričati, kar je že pred nekaj stoletij povedalo o koncu sveta oko umetnika, ki še danes spada v vrsto istih umetnikov, ki si upajo in morajo soditi vsako politiko, tudi sovjetsko.

Ni dvoma, da so bili profinjeni vatikanski diplomati okoli Gromyka pred Vesoljno sodbo tudi dobri umetnostni zgodovinarji, ali pa refinirani zgodovinarji nasploh, saj je zgodovina mati vseh umetnij tako v politiki kakor tudi diplomaciji. Kakšen nauk za vse, ki vedo za vsebino vesoljne sodbe v verski, ali vsaj politični obliki... In Gromyko je vedel zlasti za poslednjo, saj je mogoče imel pri sebi statistiko sovjetskih zalog o atomskih in jedrnih bombah in če je kazalo, jo je v razgovoru s papežem tudi vrgel na tehtnico kot bilko za rešitev pred potopom.

EVROPA NA KOCKI?

Nekoč so papeži pošiljali krone vsem evropskim kraljem in cesarjem. Kdor je imel namen vladati Evropi, je moral računati na krono iz Rima. Tako pošiljanje kron je že zdavnaj mimo, toda Gromyko je tedaj, ko je gledal skozi križ dveh prstov, razkril tisto, kar naj bi odtehtalo iskrenost in energičnost, s katero se je pri papežu pravkar srečal. Postal je prvi sovjetski zunanji minister, ki je spregovoril o Evropi in sicer o zedinjeni Evropi, evropski uniji. Predno bo de Gaulle v Moskvi in predno bo Erhard dobil odgovor na vprašanje, kako danes misli Sovjetska zveza na združitve obeh Nemčij, je Gromyko zahteval, da se USA sile čimprej umaknejo iz Evrope... Ker je o tem govoril v Rimu, bi mogoče kdo celo sklepal, da je prejel namig ali pri italijanski vladi ali celo v Vatikanu. Oboje pa je zelo dvomljivo in resnično nemogoče in je zato mnogo bolj dokaz, da Gromyko odhaja iz Rima praznih rok, kakor se tako marsikaj končuje v diplomaciji.

Njegove izjave o Evropi izzvenevajo grozilno. Predno je bila razdeljena Koreja in predno se je vedelo za Vietnam, so v Jalti Evropo že razdelili po poldnevniku, ki gre približno na črti Szczecin - Trst. Zapadna, še svobodna Evropa bi mogla biti danes ali jutri nekaj podobnega, kar so komunisti — sovjetski in kitajski — sprožili v Južnem Vietnamu in da bo v Evropi zagorelo, ne bo treba

— Letošnji „katoliški filmski teden“ bo od 26. septembra do 2. oktobra v zavodu „La cittadella cristiana“ v Assisiju v Italiji. Cel teden bo tam poseben filmski festival in bodo nazadnje podelili nagrado Mednarodnega katoliškega filmskega urada.

— Izšla je tretja številka slovenske revije „Sinteza“. Glasilo izdajajo Zveza slovenskih arhitektov Slovenije, Društvo slovenskih likovnih umetnikov in Društvo slovenskih likovnih umetnikov za uporabne umetnosti. Revija bi morala izhajati četrtletno, a četudi je začela izhajati pred skoraj dvema letoma, je prišla dosedaj samo do treh števil.

— Zopet je izšla nova predelana izdaja ilustrirane knjige „Germany 1965“ (Nemčija 1965), ki jo je izdala ameriška firma Eugene Fodor, znana po svojih „Fodor's modern Guides“. Glavni autor knjige je Slovenec Val. Dušan Humar, ki je njen glavni predstavnik za Srednjo Evropo. Humar, ki je danes nedvomno eden najboljših poznavcev Evrope, v tej knjigi poleg geografskega in etnografskega opisovanja dežele, prikazuje kulturno-ustvarjalno Nemčijo (Creative Germany).

— Tržaška založba Sodobna knjiga knjiga je izdala lirično grotesko Leva Detela: „Junaštva slamnatega Krpana“. Knjižica obsega 25 strani in v sprememnem tekstu pravi, da je „Detelov novi tekst „Junaštva slamnatega Krpana“ analiza tragičnih človeških peripetij. Za eksistencialno analizo se pri Detelovi skriva obtožba proti tiraniji in nečlovečnosti, a tudi spreten napad na slovenske nacionalne mite, ki lahko postanejo stereotipno strašilo.“ Za geslo pa naj veljajo avtorjeve besede posvetila: „Nič pa ni nič — je nesmiselno — da živiš — če si v Niču — zato moraš obesiti Slamnatega Krpana — in se moraš obesiti...“

— Na lanskem srečanju pisateljev iz balkanskih dežel v Sofiji se je rodila ideja o ustanovitvi Stalnega sveta pisateljev balkanskih dežel. Posledica je bila, da je sofijska revija Septemvri posvetila celo številko literaturam balkanskih narodov. Zvezek obsega šestnajst pol in so zastopani avtorji iz Albanije, Grčije, Romunije, Turčije in dela narodov v Jugoslaviji. Med pisci proze ni Slovencev, ampak samo Ivo Andrić, Miroslav Krleža in Anton Isaković, med poeti pa so Slovenci Lojze Krakar, Matej Bor, Kajetan Kovič, Janez Juvan. Škoda je le, da ni zastopana macedonska književnost. Nikjer tudi ni navedeno, da gre za srbske, hrvatske in slovenske avtorje. Uvodno izjavo je za knjigo podal predsednik srbskega književnega društva Meša Se-

limović, ki ves čas govori samo o jugoslovanski književnosti, dasi priznava ponekod obstoj štirih narodov v Jugoslaviji. V posebni rubriki „Pisatelj in čas“ je tudi izjava Bratka Krefta, ki pravi: „Pripravljam knjigo 'Dramaturške strani' in pišem dramo o Prešernovem življenju.“ Članek krasi avtorjeva podoba. Objavljene so tudi grafike Karla Zelenka, Maksima Sedeja in Franceta Miheliča in je le škoda, da so slednjima imeni za stalno spremenili v Maksim Sedi in Franse Mikelič.

— Konec oktobra 1965 je bil v Belgradu simpozij o povojnem romanu v Jugoslaviji. Organiziralo ga je srbsko književniško društvo. Vzpodbudno je bilo, da so povabili glavne prevajalce slovenskih, hrvatskih in srbskih ter macedonskih del iz tujine in se je tako zgodilo, da so nekateri avtorji prvič prišli v stik s svojimi neznanimi prevajalci. O slovenskem povojnem romanu starejše generacije je predaval Božidar Borko, ko so pa hoteli prebrati referat o mlajši generaciji slovenskih književnikov, so ugotovili, da ga ni bilo. Predsednik srbskega društva Selimović je predaval o temi „Dvajset let jugoslovanskega romana“. Vendar so navzoči slovenski in hrvatski književniki terjali, da naj se izraz „jugoslovanski roman“ opusti, ker je pravilneje govoriti o temi: „Roman v Jugoslaviji“. Izmed slovenskih avtorjev so na zborovanju govorili o Cirilu Kosmaču, Mišku Kranjcu, Ivanu Potrču, Antonu Ingoliču, pri tem pa opustili ime Prežihovega Voranca. Med srbskimi so navajali ime Miodraga Bulatovića, dasi se je režimu z izdajo dela „Junak na oslu“, ki je izšlo samo v Franciji in Nemčiji, zelo zameril.

— Mesto Libelice pri Pragi je priredilo poseben kongres o vplivu nemške književnosti, ki je imela svoje središče v Pragi od leta 1894 do 1938. Kongres je vzbudil veliko pozornost po vsem svetu, saj so se ga udeležili germanisti iz Francije, Italije, Madžarske, Poljske, ZDA, Velike Britanije, Jugoslavije in seveda iz obeh Nemčij. Češko časopisje je sproti obilno poročalo o predavanjih. Najvažnejši del vseh razprav je pač veljal stvaritvam židovsko-češke literature, ki je izbrala ravno Prago za svoje središče v Evropi. Veliki židovski misleci so na pragu našega stoletja iz Prage v nemščini reševali duhovne temelje evropske svobode. Na koncu kongresa pa je bila sprejeta resolucija, ki vabi vse države, zlasti pa Češkoslovska in obe Nemčiji, da začneta zbirati gradivo za poseben arhiv in inštitut o Pragi kot posebnem središču nemške književnosti. Češki narodni literarni muzej je priredil med kongre-

som posebno razstavo del in rokopisov Franza Kafke, Franza Werfela, Ego- na Erwina Kische, Weisskopfa, Meyrincka in Maxa Broda.

— Düsseldorf velja kot največje industrijsko središče v zahodni Nemčiji in nemški listi radi dodajajo označbo da je mesto danes v Nemčiji najbogatejše zaradi neprestanega naraščanja nemške industrijske in gospodarske moči. Zveza industrijcev Düsseldorfa pa je mesto presenetila s tem, da je zbrala sredstva za zgradbo muzeja moderne umetnosti in so v ta namen kupili industrijski 88 del von Kleeja kot temelj za novi muzej. Nakup del se nadaljuje in je bil za ravnatelja novega muzeja imenovan dr. Werner Schmalenbach.

— Na mednarodni turneji se je za teden dni v Berlinu ustavil avstralski balet, ki ga sedaj vodita Margot Fonteyn, bivša zvezda londonskega baleta in Rudolf Nurejev. Turneja se je začela v Birminghamu in se nadaljevala v Londonu, Parizu, Berlinu in končala v Kopenhagenu. Rudolf Nurejev je bil glavni plesavec Kirovovega baleta iz Moskve. Ko je balet pred štirimi leti gostoval v Parizu, se je Nurejev umaknil najprej v ZDA in je sedaj prvič, da si je drznil priti v tako bližino držav za železno zaveso.

— Berlinska akademija znanosti in umetnosti je priredila posebno razstavo, posvečeno Franzu Kafki. Razstava je trajala ves mesec in je bil za ključek izveden poseben seminar o Kafkovem vplivu na sodobno književnost ter so se ga udeležili literarni teoretiki univerz iz Pariza, Londona, Moskve, Rima ter Harvarda. Največje odkritje razstave je bil rokopis dela „Grad“, ki ima nekatere razlike od besedila, kakor ga je mogel za tisk po pisateljevi smrti ohraniti Max Brod. Mnogo zanimanja je bilo tudi za razne fotografske posnetke o pisatelju, ker je dosedaj veljalo naziranje, da sploh ni nobenega pravega portreta o Kafki. Razstavili so tudi zadnji njegov rokopis, novelo „Der Bau“; napisal jo je v Berlinu leta 1924, nekaj tednov pred smrtjo. Zelo dragoceni so njegovi „Die Tagebuecher“, ki še vedno niso bili v celoti objavljeni.

GLAS ste prebrali! Veselilo nas bo, če Vam je ugajal in če se ga spomnite s prispevkom za tiskovni sklad - za GLAS!

sovjetom žrtvovati niti enega svojega vojaka, kajti guerile dobivajo vedno nove oblike in bo evropska v skladu s stavom, ki jo bodo v Moskvi postavili nanjo... Z de Gaullovim obiskom v Moskvi se bo začel kaos, NATO se bo rušil... Evropo bi rešila samo še Sovjetska zveza — tako se bo poslej glasilo iz Moskve...

Če bi Gromyko po obisku v Vatikanu govoril o miru, bi odkril nekaj podatkov za sodbo, da je bil obisk energičen v smeri ohranitve miru. Ker pa je bil v pogledu na Evropo temačen in svarilen ter so na isti liniji Gromykov besede kot jih uporablja sovjetska diplomacija takrat, kadar govori o Vietnamu, je odgovor ali je zašlo vpra-

šanje o ohranitvi miru v pozitivno ali negativno smer, že preloženo na temelje, ki so blizu vesoljni sodbi, seveda drugačni kot pa jo je na fresko naslikal Michelangelo v sikstinski kapeli.

Primeri med bledico von Ribbentropa ter Gromyka pa komaj drži, kajti po atomski vesoljni sodbi ne bo mesta, kamor bi mogli zasidrati potrebne kole za vislice. Toda komunistom je malo mar za mir, Evropo in za ves svet. Morda se tolažijo, da bo razrušen svet njihov, če bo ostal vsaj en komunist še živ na zemeljski obli.

Gre za usodo sveta na celi črti — in zato spada danes politika na pateno slehernega kulturno mislečega bitja.